

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144.—
za pol leta K 72.—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnštvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
upravnštva št. 322

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36.—
za en mesec K 12.—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10.— DELAVSKI LIST POSAMEZNA ŠTEVILKA 60 VIN.

Dzoki in vojaščina.

Tudi dvor naj plačuje davke! — Vojaštvo naj se omeji.
Zahteva Ljudske stranke.

Beograd, 7. marca. V seji 7. t. m. je ustavni odbor rešil člene 74., 75. in 76.; člen 77. so odgodili. — V razpravi o členu 78. je zahteval poslanec Jugoslovanskega kluba Sušnik, da mora biti eksistenčni minimum davka prost; posredni davek naj plača tudi dvor. Dalje naj se v ustavi določi, da se iz državne blagajne ne more podeliti nobena podpora, ki ni v zakonu utemeljena. Ta predlog se je sprejel in nato še nadaljnja člena 79. in 80.

V razpravi o členu 81., ki govori o vojski, sta se komunistična govornika iz-

rekli proti vojski. Posl. Sušnik je zahteval, da se uvede ljudska vojska (milica) in zniža sedanje število vojaštva na minimum. Vojaško breme je neznosno. V tekočem proračunu je za vojsko določenih 1 milijardo 120 milijonov, za prosveto pa samo 130 milijonov. Slovenci in Hrvati služijo v daljni Macedoniji. Zahteva, naj vsak vojak služi v svoji domovini; častništvo mora z močtvom boljše postopati nego doslej. Proti tem zahtevam se je oglasil vojni minister, nakar je bila seja zaključena.

Novinske delavce odpustčajo.

Posledice vladne carinske politike.

Ljubljana, 8. marca. Posledice politike belgrajske vlade se že kažejo. Iz Guštanja smo prejeli žalostno sporočilo, da bo ondotna jeklarne zopet odpustila večje število delavcev.

Dne 3. marca je ravnatelj jeklarne v Ravnah pri Guštanju poklical k sebi zaupnike delavstva, ki jim je napovedal naslednje velikonočno veselje:

Ker ni upanja, da bi belgrajska vlada uvidela potrebo, izpremeniti svojo dosedaj carinsko politiko, katera onemogoča našo kovinarsko industrijo vsak razvoj, je vodstvo sklenilo, skrajšati število delavstva na 200. Ravnateljstvo namerava vsak teden odpustiti po 10 delavcev. Najprvo pridejo na vrsto mladi in neoženjeni, pozneje pa tudi oženjeni in sploh starejši devaci.

Tako bo v teku nekaj mesecev odpustitvenih domala poldrugsto delavcev. Njihov

ve družine bodo izročene bedi. Pred nekaj meseci je bilo odpustitvenih iz te tovarne že okrog 160 delavcev, tako da bo število vseh odpustitvenih znašalo okrog 300, medtem ko jih le 200 ostane še v tovarni. Pomniti je treba, da je Guštanj tako industrijski kraj kot Jesenice in da je prebivalstvo morada še bolj ko na Jesenicah navezano na delo v tovarni. Ti delavci pa so v svojo nesrečo kvalificirani za delo ravno v tej tovarni, vsled česar bi težko dobili delo v kakem drugem obratu. Isto velja tudi za Jesenice.

Tako se nesrečna carinska politika belgrajske vlade maščuje najprvo na revnih delavskih družinah; čutili pa jo bodo sčasoma tudi drugi stanovci, če se pravčasno ne postavijo na noge.

Bankirstvo liberalnih kapitalistov vodi ljudstvo in državo v nesrečo.

Protestni shod.

Somišljeniki! Nasprotniki krščanske misli so začeli kulturni boj. Zaslužiti hočejo Cerkev, razkristjaniti šolo. Največje nasilje delajo verski svobodni krščanski staršev. Stopnjema hočejo uresničiti svoje namene. Krščansko ljudstvo, dvigni se v obrambo svojih svetinj! Zberi se na protestnem shodu, ki bo

v nedeljo, 13. marca ob 10. uri popoldne v veliki dvorani hotela Union.

Delavstvo za katoliško šolo.

Dne 6. t. m. se je vršil v Preski v društvenem domu dobro obiskan shod delavske zveze in občini zbor skupine Preska.

Tov. Peternel otvori shod, pozdravi navzoče in poda besedo zastopniku iz Ljubljane, tov. Jerihi. Ta je navzočim med burnim odobravanjem in pritrditvami razložil današnji politični položaj in delovanje naših poslancev v Beogradu, ob enem podal tudi sliko današnjega delavskega gibanja.

Sprejeta je bila ob velikem odobravanju sledeča resolucija proti sokolizaciji šolstva:

Krščansko socialno delavstvo in ostalo ljudstvo, zbrano na svojem shodu v Preski najodločneje protestira proti naredbi ministra prosvete Svetozara Pribičevića, ki uvaja sokolski sistem in politiko v naše šolstvo.

Odločno zahtevamo, da se ta naredba ukine, ker stojimo na stališču, da v šoli ne sme biti takega sokolstva kot se je pokazalo na Slovenskem. — Zahtevamo pa, da se poučuje naša mladina le na verski in katoliški podlagi.

Pozdravljamo in odobravamo nastop in delovanje Jugoslovanskega kluba — ter odločno zahtevamo od naših poslancev, da našo resolucijo predložijo na tožadnem mestu, in da odločno povedo, da naše ljudstvo zahteva le versko in katoliško vzgojo mladine.

Nato se je vršil občni zbor skupine Preska. Vsa poročila so bila enoglasno odobrena. Skupina je imela v tem letu 3 krat pogajanja, 10 sej in 2 shoda. — Izvolil se je nov odbor, odborniki so povečini dosedanj.

Hardingov državniški govor.

Velika, svobodna Amerika ima na predsedniškem mestu zopet državnika, ki ga preveva duh velikih ustanoviteljev Združenih držav. O tem najbolj priča Hardingov nastopni govor, ki se kakor noč od dneva razlikuje od govorov, ki smo jih vajeni slišati od povprečnih »državniških« veličin, ki sedaj vodijo usodo Jugoslavije in marsikatero druge evropske države. Tu ni ne duha ne sluha o neokusnem povečevanju militarizma, da si je ravno Amerika s svojim vojaškim nastopom odločila zmago v svetovni vojni. Tu se vsak imperializem odločno odklanja in izreka najiskrenejša želja po razorožitvi in pomirjenju sveta. Vsekakor je govoril Harding tudi o splošni vojni dolžnosti za vse Američane brez razlike starosti in spola, toda le za slučaj, ako bi se hotel kdo dotikati republike in motiti njeno dobrobit. Priprosta, pa zato tem učinkovitejša je veličina Hardingovih besed. Za primer navajamo le nekaj mest:

»Naša svoboda — je rekel Harding — je ustavna svoboda; volja ljudstva je najvišji zakon in pravice manjšin so nam svete. Mi nameravamo celiti, a nikdar razdirati ali nasilno razdiranje dopuščati. Verujem v naše višje ideale, ki jih je postavila in vzdržala ustavna svoboda in mi pozivamo svet, da nam sledi v te višave.«

Govorec o socialno-gospodarskih vprašanjih je Harding rekel med drugim: »Kar za Ameriko najiskrenejše želim, je industrijski mir. Ploščilo tega mira ne bo izostalo ter bo doneslo vsem ljudem brez razlike enako ugodne življenjske pogoje. — Iz naše dežele mora izginiti sramotni madež najnižje bede. Najti moramo sredstva in pota, da se zavarujemo proti nevarnostim brezposelnosti. Imeti hočemo Ameriko srečnih domov, katere bodo mogle na dostojen način voditi matere, ne da bi bile dolge ure zaposlene v težkem delu izven domače hiše. Hočemo, da se bodo zibelke ameriških otrok zibale pod tako zdravimi in upopornimi pogoji, da nobena nadloga ne bo motila srečnega otroškega razvoja.«

O ženskih političnih pravicah je rekel Harding: »Spričo uvedbe ženskega elementa v naše politično življenje moremo računati na to, da bo njihova bistroumnost, njihovo iztanjeno čustvo, njihova inteligenca in njihov splošni vpliv dvignil družbo na višjo stopnjo. Pričakujemo od žene, da se

bo posluževala vseh svojih predprav in da bo na drugi strani izpolnjevala svoje državljanske dolžnosti ter na ta način pospešila dosego najvišje stopnje človeškega razvoja.«

Svoj govor je Harding končal tako-le: »Delo je najvišja zahteva, ki nam jo nalaga življenje. Z veseljem hočem služiti delu. Obetam vam vlado, ki smatra vsakogar za poklicanega, da se je z razumevanjem vdeleže, kot izraz ljudske volje. — Ako bi mislil, da mora vlada sama nositi odgovornost za jutrišnjo Ameriko, bi se tolikega bremena ustrašil. Toda nas je sto milijonov ljudi s skupno nalogo, da med seboj delimo

odgovornost nasproti Bogu in deželi. Republika vas poziva na izvrševanje dolžnosti in jaz vas vabim na skupno delo. Jaz prevzemam svoj del zaveštno in boguvdano in prosim Najvišjega v nebesih, da nam da svoj blagoslov in nas vodi. Tako se ne bojim in poln zaupanja zrem v bodočnost. Svojo slovesno službeno prisego sem položil na tisto mesto v sv. pismu, ki vprašuje: »Kaj zahteva od vas Gospod drugega, nego da vršite pravičnost, izvajate usmiljenje in ponižno hodite po potih božjih?« Te obetam Bogu in deželi.«

Tako govore državniki, ne pa hlapci kakega režima in strankarske klike.

Kaj se godi v Rusiji?

Ako so poročila, ki prihajajo iz Rusije preko Helsingforsa, resnična, se bliža sovjetskemu režimu konec. Čudno bi ne bilo, ker zadnji čas so se množila znamenja notranjega razkroja. Od oktobra 1917. do danes se je boljševiška vlada držala na terorju, kateremu je najti malo primerov v zgodovini. Svet se bo še zgrozil, ko izve prave številke o žrtvah, ki jih je zahtevala diktatura ljudskih komisarjev. Navzlic temu sistemu pa boljševiki niso mogli ozdraviti notranjih razmer:

1. vsled ogromne razsežnosti Rusije, koder ponekod obstajajo celi okraj, do katerih se danes ni prišla revolucija, kaj še, da bi tam vladal sploh kak sistem!

2. vsled pasivne resistance kmetijskega stanu, ki je pač sprejemal izvestne dobrrote režima, si za gotovilo zemljo, ni pa sprejel notranje vase boljševizma in se branil nositi žrtve za večno državljansko vojsko, za vojsko s sosedi in za gospodarske poskuse Moskve;

3. vsled neprestanega izpodkopavanja političnih tal od strani vseh protiboljševiških elementov, ki so se tembolj krepili, čimbolj jih je boljševizem preganjal;

4. vsled značaja ruskega človeka, ki se tam, kamor ne sega oblast najakke, ne pokori nikomur razen svojemu patriarhalnemu »miru« (selski skupščini), kjer ga pa prisilijo na izvestni sistem, se uda le navidez, tembolj pa revolucionira v srcu;

5. vsled nekega globokega notranjega preobrata v ruskih dušah tekom zadnjih dveh let, ko je uprav azijska krutost sovjetske vladavine prišla do vrhunca, s katerega je začela padati nekako lani po vojski s Poljsko. Kdor je opazoval razmere na licu mesta, je mogel že leta 1919. opaziti, kako se zbujala v inteligenci ter v najboljsem delu priprostega ljudstva tista tajnostna, nepremagljiva ruska vernost, ki je pod zadnjim carjem vsled korumpiranosti vladajoče cerkve propadala, pod boljševiki pa vnovič vzcvela in to vsled strašnega trpljenja, ki je zdaj prišlo nad ruski narod. Treba pomisliti, da nikdo ni v tej svetovni katastrofi toliko pretrpel in preskusil, kakor ravno ruski narod. Vsak dan po tisoč smrtnih obsodb po celi državi, nepopisne ječe, zverinska mučenja, kakor jih pozna samo še kitajska justica, glad, epidemične bolezni, pretrganje vseh rodbinskih vezi, pregnanstvo, kaj ni vsega videla in prebolela ruska duša! In zbudila so se stara verska, nacionalna čustva, želja po redu in pravni onovitvi, po očiščenju — sami krvniki so se zagnjusili samim sebi!

Značilno je, da je signal za upor izšel iz srede tistih kronštatskih pomorščakov, ki so pravzaprav prvi upostavili boljševiški režim in ga vzdrževali s sredstvi najogabnejšega in najneusmiljenjega terorja. V teh ljudeh, ki so oktobra 1917 pomorili polovico svojega oficirstva, preplavili vso Rusijo in vprizorili šentjernejske noči po vsakem večjem mestu, se je zbudil najprej stari ruski človek, ki po nečloveškem zločinstvu pade na tla in prosi odpuščanja mater zemljo in ves narod...

Če se posreči strmoglaviti sovjetsko vlado, rusko vprašanje še dolgo ni rešeno. Ni namreč nobene stranke, ki bi imela tal v ljudstvu. Takozvani socialrevolucionari iz plitve, napol svobodomiselnne revolucionarne provincialne inteligence, ne uživajo nobenega zaupanja med mužikom, so prazni frazerji in politično neizšolani. Menjševiki so iste vrste ljudje, kmetje pa nimajo nobene organizirane stranke. Edini sin kneza Kraptokina je 1918. leta v permški guberniji pod Kolčakom snoval nekake kmetijske zveze na pravoslavni monarhistični podlagi, pa je moral svoje delovanje

vsled padca admirala prekiniti. Za dedščino po boljševikih se bodo trgali socialrevolucionari, menjševiki, monarhisti, liberalni kadeti in nebroj še drugih strank. Bati se je, da prvi čas po padcu boljševikov ne zavladava v Rusiji še večja anarhija nego je bila. Smisel za organizacijo, disciplino in politično doslednost imajo edinole komunisti, ki imajo tudi jasne cilje pred seboj. »Ustavotvorna skupščina«, ki je geslo vseh protiboljševiških elementov, je res le geslo, kajti izkazala se dozdaj ni vsled nesrečnega nesmisla teh ljudi za politično disciplino, skupni državniški program, žrtve v obči blagor. Najnevarnejši za konsolidacijo ruskih razmer bodo monarhisti in vsi, ki jim stoji blizu, ker pristave imajo veliko več nego se navadno misli in to celo med kmetijskimi sloji. Tudi to se utegne zgoditi, da se bodo novi oblastniki maščevali nad komunisti in se bo teror znova začel. Brez obile krvi ni v Rusiji mogoč noben prevrat in vsaka nova vlada posvečuje svoj režim s hekatombami žrtev. Tako pa ne bo prišlo kmalu do reda.

Je pa precej verjetno, da sovjet za enkrat premaga tudi kronštatsko vstajo.

Poročila o vstajah.

Ljubljana, 8. marca. S severa prihajajo poročila o resnih poizkusih v Rusiji, da vržejo sovjetski režim. Na prvem mestu stoji kronštatski mornarji, ki so boljševike spravili na vlado, pa jih hočejo sedaj, po tako krutem razočaranju, tudi vreči. Mornarji so si osvojili vso oblast na morju in na suhem in vopovi vojnih ladij so obrnjeni proti Petrogradu. Z mornarji sodeluje general Kozlovski. Mornarji zahtevajo, da sedanja sovjetska vlada odstop in da prevzamejo vlado moške, za katerimi bi v resnici stala večina Rusije. Nemudoma naj se razpišejo nove, svobodne volitve za konstituantno.

Po nekaterih vesteh sta Petrograd in Moskva že v rokah upornikov in sovjetska vlada da je že pobegnila v Novgorod, kar je pa pač gotovo pretrano. Sovjetska vlada ima še nekaj zvestega vojaštva in svoje birštvo, s katerim zaenkrat še strahuje delavstvo in meščanstvo. Vendar je njen položaj skrajno nevaren, ker tli upor vseh, a na mnogih straneh se užiga v plamen. Tako se je, kako poročajo, tudi v Sibiriji dvignil Semenov s 25.000 kozaki, v guberniji Voroneš pa general Antonov s 5000 kmeti.

Spričo vseh teh notranjih težkoč se spor med obema samozvancema — Ljeningom in Trockijem vsak dan bolj poostrejuje. Rdeča armada postaja nezanesljiva, a kronštatski mornarji, s katerimi se pogaja Zinovjev, so trdovratni in zahtevajo samo eno: Sovjetska vlada doli!

Nekatere vesti celo trde, da so uporni mornarji Zinovjeva zaprli v kronštatsko trdnjavo. Vendar ta vest ni od nikoder potrjena. Sploh je vse te vesti treba presojati z veliko rezervno.

Ententa proti Nemčiji.

Ententa je stavila Nemčiji velikanske zahteve. Nemčija mora poleg drugega plačevati skozi 42 let po 12 odstotkov od vsega svojega izvoza. S tem je gospodarstvo Nemčije uničeno. Razumljivo je vsled tega razporeditev med Nemci, ki nočejo takega naloga sprejeti. Vse delavske organizacije so zavzele napram tej zahtevi entente odločno odklonilno stališče. Nemški minister dr. Simons je v Londonu na pogajanjih prosil za 8 dni odloga, ki ga pa ententa ne pri-

zna, Ententa grozi Nemčiji, da bo vojaško zasedla celo Porenje, najbogatejšo industrijsko deželo Nemčije, če se Nemčija ne uda. Nemci pa izjavljajo, da naj ententa stori kar hoče, oni ententinih pogojev ne sprejmejo, ker jih ne morejo izvršiti. Poročila pravijo, da ententine čete že korakajo v nemško ozemlje.

LDU London, 7. marca. (Wolff ob 18. uri 40 minut — neuradno) Na včerajšnji popoldanski seji konference je podal Lloyd George odgovor zaveznikov. Zavezniki so žalibog prisiljeni k izvedbi sankcij, ker so nemški protipredlogi nezadostni. Provizorija ne morejo sprejeti. Lloyd George je potem podrobneje utemeljeval, zakaj je potrebna takojšnja izvedba sankcij, in je nadalje izjavil, da svet potrebuje definitivum. Predvsem se morata urediti dve točki: 1. Posvetovanje o činiteljih, ki bi prišli kot ekvivalent za izvozne datjave v pošte, udeležba zaveznikov pri izboljšanju nemškega gospodarstva in 2. način plačevanja. — Državni minister dr. Simons je izjavil, da se mora nemška delegacija posvetovati o odgovoru in je z nemškimi delegati odšel v drugo sobo. Konferenca še zboruje in pričakuje odgovor nemških delegatov; ti so se ob 18. uri še vedno posvetovali.

LDU Düsseldorf, 7. marca. (Wolff) Kakor se poroča iz Benratha, ki je ob meji zasedenega ozemlja, so tjakaj dospeli prve za zasedbo Düsseldorfa namenjene francoske čete. Po Renu vozijo ladje oborožene čete. Tri ladje so se že peljale mimo Koblenza.

LDU London, 7. marca. (Wolff ob 20. uri) Nemška delegacija namerava jutri odpotovati v Berlin. Kakor poroča Reuterjev urad, je začetek izvedbe vojaških sankcij določen za jutri.

LDU Berlin, 7. marca. (Wolff) Državni predsednik je izdal proglas, v katerem pozivlje prebivalstvo, naj se ne da zavesti k nepremišljenim činom. Državna vlada ne bo mirovala, dokler se tuja sila ne umakne nemški pravici.

Politični dogodki.

+ »Eksistenčni minimum.« V Belgradu se vrše velevažna pogajanja med demokratami in muslimani. Demokratami na vsak način hočejo muslimanske poslance vpraviti v vladno večino. Današnje »Jutro« ima o teh pogajanjih važno tiskano poročilo, v katerem veli: »Pri pogajanjih z muslimani se gre v glavnem za to, da se zagotovi različen »veleposesnikom eksistenčni minimum...« Mi bi vprašali, kdaj se bodo demokratje pogajali za to, da se delavcem in drugim revežem zagotovi eksistenčni minimum.

+ Nova kmetska stranka v Dalmaciji. »Hrvatska zajednica« snuje v Dalmaciji novo kmetsko organizacijo pod naslovom: Hrvatska seljačka stranka. Nova stranka bo del Hrvatske zajednice in bo v Splitu izdajala svoj list »Hrvatska Rijeka«, ki bo izhajala dvakrat na teden.

+ Iz naše žurnalistike. V Belgradu že dalj časa izhaja dnevnik »Epoha«, ki ga je do svoje smrti vodil nedavno umrl srbski časnikar Savčić, predsednik Jug. časnikaškega društva. Ta list je podpiral demokrate in je parkrat nesramno napadel ljudsko stranko in njene moše. Sedaj »Samouprava« in drugi radikalni listi s prstom kažejo na »Epoho«, češ, da je v tuji službi — v službi zunanjih sovražnikov. To so pa že zelo zapletene razmere!

Dnevni dogodki.

— Vidiranje potnih listov tujih državljanov. Poverjeništvu za notr. zadeve naznanja: Tujim državljanom, če stalno bivajo v naši državi, smejo tuzemske policijske (politične) oblasti vidirati potne liste vedno le za potovanje iz naše države, ne pa tudi za povratek v našo državo. Vizum za potovanje v našo državo smejo dati samo naši diplomatski in konzularni zastopniki v inozemstvu.

— Cene sladkorju. Upravni odbor sladkornih tovarn v Belgradu je baje sklenil, da se cena sladkorju zniža na 11 din. 50 par, to je 46 kron za kilo.

— Nova stanovanjska naredba, ki jo kuhajo v Belgradu, bo veljavna baje samo za Srbijo. Izide v nekaj dneh.

— Uradno zdravniška služba. Razpisana je služba uradnega zdravnika za novoustanovljeno okrajno glavarstvo v Guštanju. Interesenti se opozarjajo na razpis v »Uradnem listu«.

— Zadruga za zgradbo uradniških stanovanj se snuje v Splitu. Pri nas nima za podobno podjetje nihče poguma.

— Nova oprema zagrebške policije. Zagrebški policaji so dobili nove čelade, ki so izdelane po angleškem in ameriškem vzorcu. V kratkem dobe tudi nove uniforme in palice iz gumijske, ki jih bodo nosili namesto pušk.

— Tatvina v tržiški predilnici. Orožniki v Trzinu so zaprli Iv. Jernejčev, ki je v Tomačevem domu, ker je v predilnici ukradla večjo množino bombaža in sukanca.

— Hud mož. Občinski urad v Zagorju je nakazal v hiši št. 73 v Toplicah Jakubu Metelku stanovanje, katero je hotel imeti mesar Štefan Košir. Občinski redar Ivan Uršič je dal stanovanje po svoji hčeri očistiti, pri tej priliki pa je prišel Košir in je Uršičev vzel ključ. Uršič je na to šel h Koširju in mu vzel ključ, ta pa je zgrabil Uršiča za ramo, in mu zopet iztrgal ključ in kričal na njega: »Pr... tat, občinski be-rac, verižnik, občinska metla, slapa!« Hudemu mesarju Koširju so prisodili v Ljubljani 4 dni strogega zapora poostregega z dvema postoma.

— Leteče pregledovalne komisije za cene so osnovali na Dunaju. Komisije hodijo po tovarnah in delavnicah, da doženejo proizvajalne stroške in nato pregledujejo cene predmetov v trgovinah, ako ne presegajo dovoljene meje. V komisijah sodelujejo praktični strokovnjaki in po en državni uradnik.

— Dragocen dar. Ameriške žene so zbrale 120.000 dolarjev za nakup enega grama radija, ki ga bodo poklonile gospej Curiel na pariški univerzi.

— Antisemitsko zborovanje. Od 11. do 13. t. m. se bo vršilo na Dunaju zborovanje nemških antisemitov iz Avstrije, Nemčije in z Ogrskega. Na programu je med drugim veliko ljudsko zborovanje.

— Nepošten župan. V Günselsdorfu pri Dunajskem Novem mestu so 27. m. m. zaprli tamošnjega socialno demokratičnega župana Nikojo Moser radi večmilijonskih poneverjenj. Moser je bil do prevrata brez vsakega premoženja, potem je pa postal župan in obenem ravnatelj državne tovarne v Blumau. Začel je razkošno živeti, kakor prvi meščani in si v kratkem nabral milijonsko premoženje. Pri tem je prišel v navskrižje z zakonom in te dni so Moserja odvedli v zapore v Dunaj. Novem mestu.

— Obsojena tatova. Ko sta popravljala v Kamni gorici dimnik, sta Janez Dežman, domače Ropotov iz Lancovega in Janez Dežman, po domače Hribarjev iz Leš okradla Marijo Bohinc in Marjano Novak. Moža sta sicer

krivdo zanikala, toda ker sta se jima tatvini dokazali je bil Ropotov obsojen na 3, Hribarjev pa na 6 mesecev težke ječe.

Ljubljanski dogodki.

Ij Cerkevni govori v stolnici so vedno boljše obiskani. Zanimanje zanje je vedno večje. Govori se bodo vršili vsak večer ob 8. uri do prihodnjega petka.

Ij Smrt in čisti. V nedeljo zvečer je na franciškanskem mostu postalo slabo vpokoje-nemu polkovniku Ivanu Polajnarju. Ko so ga položili v kočijo, da ga odpeljejo domov, je umrl. Zadeja ga je kap.

Ij Strogo kaznovan žepar. Dežel. sodišče v Ljubljani je obsodilo danes na štiri leta težke ječe Andreja Erdeca, doma iz Crkoveca pri Varaždinu. Mož je bil že enkrat na Hrvatskem obsojen na deset let težke ječe. Meseca januarja 1921 je prišel v Ljubljano, kjer je na glavnem kolodvoru skušal ukrasti Fani Schweigerjevi ročno torbico in je začel že rezati jermen, na katerem je visela torbica, kar je Schweigerjeva zapazila in pričela kričati. Erdec je policija nato prišla.

Ij Tatvina v Akademskem domu. Deželno sodišče je prisodilo Mariji Perko 3 mesece ječe, ker je kot uslužbenka v Akademskem domu ukradla večjo množico perila.

Ij Prijet morilec. Gričar Andrej roj. 1883 v Belcerkvi, zidar, je bil dne 1. III. radi hudodelstva umora aretovan. Gričar je umoril dne 7. t. m. v Trstu svojega svaka Luigi Meneghetija, ter na to pobegnil v Ljubljano.

Ij Koze v Zeleni jami. V Zeleni jami sta se pojavila dva slučaja koz.

Naša društva.

d Fantovski večer šnipeterskega Orla se vrši v sredo ob 8. uri zvečer. Govori gosp. dr. Zdešar. Pridite vsi!

d Dev. Mar. Poljski orliški krožek priredi v nedeljo, dne 13. t. m. točno ob 3. uri v Ljudskem domu telovadno akademijo. Spored je zelo raznovrsten in bogat. Kdor hoče res lepega užitka, naj se udeleži. K obilni udeležbi vabi odbor. (K)

Zanimivosti iz Pri-zrena.

Krvna osveta. Prav tako samoposebi umevna naprava, kakor so v civiliziranih deželah sodišča in zapor, je med narodi brez urejenih državnih razmer krvna osveta. Turška vlada ni dala ljudem nikakega jamstva, da se bo krivec kaznoval. Zato so se ljudje navadili, da si delajo sami »pravico« po načelu: kri za kri! Najhujše pri tem pa je, da to medsebojno krvoprelitje gre v nedoglednost, v brezkončnost. Vzemimo da član rodbine A umori člana rodbine B. Sedaj so vsi moški člani rodbine B dolžni, da umore morilca iz rodbine A, če pa ne morejo njega, pa vsaj kakega njegovega najbližnjega sododnika (brata, očeta ali sina). Recimo, da se to zgodi in da je morilec brat žrtev krvne osvete. Sedaj bi človek mislil, da ste obe rodbine »bot«. Ne! Sedaj pa pride nad moške člane rodbine B sveta dolžnost, da maščujejo smrt svojega sorodnika. In to gre in infinitum, Čenijo, da pogine 20 odstotkov vseh moških Albancev vsled krvne osvete. Na ženske se krvna osveta ne raztega.

Človek se vendar za življenje boji in zato morilec navadno pobeže v gore iz

strahu pred osveto: postane dostikrat hajduk in živi od ropa. Rodbina umorjenega ga išče. Razvije se neko vojno stanje. Kar se pa človeku posebno čudno zdi, je dejstvo, da to vojno stanje pozna celo — premirje, »besa« ga imenujejo Albanci. Ker ženske sovražnih rodbin dostikrat kljub temu prijateljsko med seboj občejejo, se sporoči preganjanemu, da bo vladala n. pr. 14 dni »besa«. V tem času se celo zgodi, da je preganjani gost preganjalčev, kajti gostoljubje je Arnavtu sveto.

Če se ozremo nazaj v kulturno zgodovino, vidimo, da odgovarja krvna osveta samo najprimitivnejšim državnim odnosom. Že Homer pozna možnost, da se morilec odkupi od krvne osvete s tem, da plača sorodnikom umorjenega odškodnino. (V XVIII. spevu Iliade omenja Homer sliko, ki predstavlja tožbo zaradi odškodnine za ubijete človeka. Obtoženec trdi, da je odškodnino plačal, tožitelj pa, da je ni dobil. Na tleh pa ležita dva talenta zlata za tistega, ki bi prepričal najbolje razsodil.) To odškodnino so imenovali Grki »poine«. Od tega so vzeli Rimljani svoj izraz »poena«, ki pomenja prvotno denarno kazen, potem pa sploh vsako kazen.

Če se bo našim oblastim posrečilo, da vsaj omeje krvno osveto, bodo s tem zaprle vir brezmejne gorja in ustvarile predpogoje, da pričnejo Albanci vstopati v družino civiliziranih narodov.

Katoliški obzornik.

* Bonae je pri nas na Slovenskem nezna-
no ime, na Francoskem je pa dovolj znano. Njegov oče je bil zidar, trd zidar. Svojega sina ni dal krstiti, niti po krščansko vzgojiti in je umrl, ne da bi bil spravljen z Bogom. Njegov sin je odkorakal v boj kakor pravi moder-ni pagan. V zadnji bitki je bil težko ranjen in odveden v bolnico, kjer si je želel duhovnika, da bi ga krstil. In pozneje je želel javno povedati, da umira kakor katoliški kristjan, rekoč: »Tako hočem dati vsaj zgled svojim vrstnikom in povedati, da se Francoska ne more ohraniti drugače, kakor da se povrne k Cerkvi.«

* Liverpoolski nadško Whitefide je umrl. Njegova smrt pomeni za njegovo škofijo in celo katoliško cerkev na Angleškem težko izgubo. Neustrašno se je potoval za pravice katoličanov, posebno v šolstvu in ga je liberalna vlada Lloydja Georga čislala in se ga je bala.

Odgovorni urednik Anton Marinček.
Izdaja konzorcij »Novega Časa«.
Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Imate bolečine? V obrazu? V celem telesu? Vaše mišice in živci Vam odpovedujejo? Poizkusite pravi Fellerjev Elza-fluid! Bodete se čudili! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 42 K. Državna trošarina posebej.

Ali trpite na počasni prebavi? Na slabem apetitu? Zaprtju? Proti temu pomagajo prave Fellerjeve Elza-kroglice! 6 škatlic 18 K. Prava želodec okrepujoča švedska tinktura 1 steklenica 20 K. Omot in poština posebej, a najceneje. Eugen V. Feller, Stubica donja, Elza trg št. 245, Hrvatska, A.

E. Bulwer:

Poslednji dnevi v Pompejih.

ČETRTO POGLAVJE.

Glavkov tekme pritiska pri tekmi naprej.

Jona je bil eden onih sijajnih značajev, ki jih samo enkrat, dvakrat srečamo v življenju. Zdravovala je najredkejša pozemske darove, duha in lepoto, z največjo popolnostjo. Nikdo ni nikdar imel večjih duševnih lastnosti, ne da bi si jih bil svest — združitev skromnosti in zaslužnosti je kaj lepa, ampak kjer je zaslužnost velika, skromnost, ki jo občudujemo, nikdar ne prikrije njenemu lastniku njene veličine. Ponosna zavest gotovih lastnosti je, da se ne more razodeti vsakdanjemu svetu, ki daje duhu oni boječi, previdni, skrbni značaj, ki daje človeku misliti, ga zaničuje, kadar nameri nanj. Nikari se ne varaj, nečimurni posvetnik, z mislijo, da je boječe vedenje onega velikega moža znamenje, da ne pozna svoje premoči nad teboj — da je zgolj teženje po samočistisanju, kar meniš, da je skromnost. Le preslišno se zaveda, kako neizmerno večji je od tebe; zmeden je samo radi tega, ker se na krajih, kjer nameriš nanj, iznenada vidi ponižanega do tvoje male visočine. Ne razgovarja se, ne misli, ne občeje s takimi kakoršni si ti — samo tvoja malota je, ki ga pripravlja v zmedo in zadrego, ne njegova!

Jona je spoznala svojega duha, a obenem z ono očarujočo spretnostjo, ki je po pravici ženskam lastna, je imela tudi dar, ki si

ga more lastiti tako malo sorodnih duhov manj okretnege spola — namreč dar, da je uravnavala in prilagodila svoj očarujoči razum po onih, na katere je namerila. Iskreči se vrecel je dajal vodo vsem, enako obali, votlinam, cvetlicam, okrepčeval je, se smehljaj, blestel vsepovsodi. Tisti ponos, ki je neizgibna posledica duševne premoči, je kazala nepriljubljenost — v njenih prsih se je združeval v neodvisnost. Tako je hodila svojo lastno jasno, samotno pot. Prosila ni nobene priletno ženske, da bi ji bila vodnica in čuvarica — sama je hodila ob svetlobi svoje neomajljive čistosti. Ni se pokoravala nobeni tiranski, zapovedujoči šegi. Prilagodivala je šego svoji volji, ampak tako rahločutno, s toliko žensko nežnostjo, s tako popolno nepomotljivostjo, da ni bilo mogoče reči, da dela silo šegi, ampak, da jo je obvladovala. Mogoče je bilo, da je človek ni ljubil, ker je bila videti previsoka za ljubezen preprostih značajev; ako pa jo je človek vzljubil, je bilo to oboževanje. Neizčrpen je bil zaklad njenih milin — olupšavala je najpreprosteje delo, vsaka beseda, vsak pogled od nje se je zdel čaroben — človek, ki jo je vzljubil, je stopil v nov svet, je zapustil to puhlo, vsakdanjo zemljo. Prišel je v svet, kjer so njegove oči videle vsako stvar skozi čarobno steklo. V njeni navzočnosti mu je bilo, kakor da bi poslušal izbrano godbo, se pogreznul v ono čustvo, ki ima tako malo pozemskega na sebi in ki godba z njim tako navdušuje — ono opojnost ki oplemenjuje, povečuje, ki obvlada čutila, to je res, a jim da duševni značaj.

Potentakem je bila kakor ustvarjena, da obylada in zamika manj navadne, srčnejše

človeške narave; ljubezen do nje je združevala dve strasti, ljubezen in častihlepe — človek je hrepenel po višjem, ko jo je oboževal. Ni čuda, da je popolnoma preobvladovala in očarala skrivnostno, a strastno dušo Egipčana, človeka najhujših strasti. Njena lepota in njena duša sta ga enako očarali.

Odločivši se od navadnega sveta je ljubil ono smelost v značaju, ki se je enako osamosvojil in odločil od navadnega življenja. Ni pa opazil, ali ni hotel opaziti, da jo je ravno ta osamosvojitev še bolj oddaljevala od njega kakor od preprostih ljudi. Njegova samotnost je bila tako različna od njene kakor so si zemeljski tečaji, kakor sta si noč in dan. On je bil samotni vsled temnih, svečanih grehot — ona zbok svojega krasnega duha in zbok čistosti svoje kreposti.

Če že ni bilo čudno, da je Jona tako očarala Egipčana, je bilo še manj čudno, da je tako iznenada kakor neizogibno prevzela dobro, solidno srce Atenčev. Vesela prav, ki je bila videti narejena iz svetlobnih žarkov, je bila vodila Glavka do zabav. Udvajši se razkošnosti svoje dobe je ravnal po pokvarjenem nagnenju prav tako kakor po razvedrujočih glasovih mladosti in zdravja. S svojo vedro naravo je premostil vsako brezno, vsako jamo, ki je čez njo taval. Njegova domišljija je bila milila, a njegovo srce ni bilo pokvarjeno. S svojim razumom, ki je bil mnogo bistrejši, kakor se je dozdeval njegovim tovarišem, je spoznal, da so hlastno merili na njegovo bogastvo in njegovo mladost; on pa je zaničeval bogastvo razen kot sredstvo uživanja dočim je bila mladost ona velika vez, ki ga je

družila z njimi. Res, da so ga navdajali nagibi do plemenitejših misli, do višjih ciljev, kakor jih more nuditi zabava: ampak cel svet mu je bil kakor ogromna ječa, vladar Rima pa njen ječar; in ravno one vrline, ki bi ga za svobodnih atenskih dni delale častihlepega, so ga naredile v zaslužnosti celega sveta nedelavnega in v nemarnega. Kajti v oni nena-ravni, napihnjeni civilizaciji je bilo vse prepovedano, kar je bilo plemenitega pri tekmo-vanju. Častihlepe je bilo na tistem despot-skem, razkošnem dvoru zgolj borba prilizovanja in lokavosti. Lakomnost je postala edino častihlepe — ljudje so se poganjali za pretorstvo in razne province samo kot za dovoljenje za plenitev, in vladanje je bilo zgolj izgovor za ropanje. Le v majhnih državah je slava najčistejša in najdelavnejša — čim bolj so omejene meje, tem gorečnejše je rodoljubje. Javno mnenje je tod osredotočeno in močno — vsako oko vidi in spoznava tvoja dejanja — tvoji javni nagibi so spojeni s tvojimi zasebnimi vezmi — vsak prostorček tvojega ozkega okoliša je poln postav, poznanih ti iz-za detinstva — plosek tvojih sodržavljanov je kakor dobrikanje tvojih prijateljev. Ampak v velikih državah je samo dvor glavno mesto, pokrajine pa, ki so ti neznane, nepoznane po šegah, običajih in morebiti tudi po jeziku, nimajo nikake pravice do tvojega rodoljubja, predniki njihovih prebivalcev niso tvoji. Na dvoru se poganjaš za naklonjenost ne za slavo, v oddalji od dvora pa ti je javno mnenje izginilo izpred oči in samoljubje nima nikake protituteži.

(Dalje).